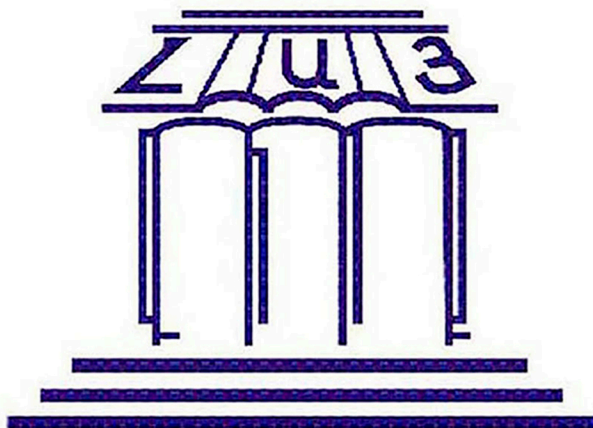

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Մույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

368.5

2-11

Շ Ր Ջ Ա Բ Ե Ր Ա Կ Ա Ն № 59

Ըստ պետ. ապահովագրության

ԲՈԼՈՐ ՇՐՋՖԻՆԲԱԺԻՆՆԵՐԻՆ

1932 թ. ընթացիկ տարում չբժշկված ինները և գյուղատնտեսական կարկտահարության և անբերրիության վնասները վորոշելիս պետք է ղեկավարվեն՝

1. Կոպարային ապահովագրության կանոններով, վորը հաստատված է ԽՍՀՄ-ի Ֆինանսական կոդից 15 հոնիսի 1931 թ. և

2. Սույնին կցված՝

ա) գյուղատնտեսական մշակույթներին կարկտահարությունից հասած վնասները գնահատելու և լուծարելու հրահանգով և

բ) տեխնիկական հատուկ հրահանգով:

Ֆինանսական ՆԱԽԱԳԱՀԱՆԻՐ

Ապ. սեկտորի ղեկավար՝ ՄԵԼԻՔՈՆՅԱՆ

Հաստատում եմ

Ֆինանսական Գ. Հասանովյան

10 ապրիլի 1932 թ.

ՀՐԱՅԱՆԳ

Գյուղատնտեսական մշակույթներին կարկտահարությունից և անբերրիությունից հասած վնասները լուծարելու մասին

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅՑՆԵՐ

§ 1.

Վորպես ընդհանուր կանոն, գյուղատնտեսական մշակույթներին կարկտահարությունից և անբերրիությունից հասած վնասների գնահատումը պետք է կատարի չբժանային ֆինանսի ներկայացուցիչը (ապտեսուչը) և չբժանային գյուղատնտեսը:

Լուծարքման աշխատանքները (վնասի վորոշում) մտնում են գյուղատնտեսի և յապտեսչի անմիջական պարտականությունների մեջ: Նրանց վրա դրվում է նույնպես հրահանգչական աշխատանքները վնասների լուծարքման նկատմամբ, վորոնք պարտավոր են ժամանակին հրահանգելու բոլոր գյուղխորհուրդներին և կոլխոզների վարչություններին:

§ 2.

Վնասների լուծարքումը (գնահատումը) կատարվում է ծրագրված ձևով: Ֆինրաթինը ծրագրում ցույց է տալիս, թե վորտեղ և վոր ժամանակում պետք է լուծարքել վնասներն այն հաշվով, վորպեսզի կանոններով նախատեսված ժամկետներին լուծարքվեն բոլոր վնասված բուսական մշակույթները:

§ 3.

Մինչև կարկտահարության սեզոնի սկիզբը ֆինրաթինը պարտավոր է բացատրական աշխատանքներ տանել չրջանի գյուղերում, հրահանգել գյուղխորհուրդներին և կոլտնտեսություններին վարչություններին՝ նրանց անելիքների մասին և մատակարարել նրանց բլանկներով տուժողների ցուցակները կազմելու համար:

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԸ

§ 4.

Պարտադիր ապահովագրումը Հայաստանում 1932 թ. տարածվում է բոլոր տեսակի գյուղատնտեսական բուսական մշակույթների վրա (տես ՀՍՍՀ Ժողկոմխորհի 1931 թ. հունիսի 30-ի վորոշումը):

§ 5.

Ըստ պարտադիր կոպարային ապահովագրության բուսական մշակույթների վնասները վճարվում են կարկտահարությունից հեղեղից, փոթորիկից և անբերրիությունից (տես Ժողկոմխորհի վորոշումը):

Յուրաքանչյուր գյուղատնտեսական մշակույթի համար պատասխանատվության չափը սահմանված է ՀՍՍՀ Ժողկոմխորհի 1931 թվի հունիսի 30-ի վորոշումով:

Ծանոթություն. — Կարկտահարությունից և հեղեղից ապահովագրելիս չեն վճարվում վնասները՝

ա) վնասատուների կամ հիվանդությունների պատճառած բույսերի վոչնչացումից, նույնիսկ, յեթե նրանք առաջացած լինեն խոնավության առատությունից.

բ) արմատների վրա ծլելուց և բույսերի պառկումից:

368.5
3-11
4.

§ 6.

Բուսական մշակույթների կոպարային ապահովագրության պատասխանատվությունն սկսվում է դաշտային բոլոր մշակույթների համար՝ ծլելու օրից, իսկ տունկային մշակույթների համար՝ տնկելու վայրկյանից: Այդպիսով ապահովագրության գծով՝ բողբոջներ գոյանալու օրից:

§ 7.

Կոպարային ապահովագրության պատասխանատվությունը վերջանում է, յերբ գույքը (բուսական մշակույթը) անցնում է այնպիսի տիրապետողի, վորի գույքերը յենթակա չեն կոպարային ապահովագրության:

Բացի դրանից, բերքը լրիվ հավաքելու օրից, բայց վոչ ուշ նոյեմբերի մեկից:

§ 8.

Ապահովագրվողը, կամ նրան վտխարինող անձնավորությունը պարտավոր է անհապաղ, համենայն դեպս վոչ ուշ, քան յերկու օրվա ժամկետում, տեղեկացնել չրջործկոմին կամ գյուղխորհրդին (կամ գյուղխորհրդի լիազորին) իր բուսական մշակույթի մեջ տեղի ունեցած ապահովագրական պատահարի մասին:

§ 9.

Ապահովագրական պատահարն առաջանալիս ապահովագրվողը պարտավոր է մինչև արձանագրության կազմելն անասուններ չարածացնել վնասված հողամասում և չկատարել վորևէ գործողություն, վորը կարող է նվազացնել ապահովագրական պատահարից հետո մնացած բերքի արժեքը:

Բացի դրանից, ապահովագրվողը պարտավոր է չարունակելու իր միջոցներով մշակել մնացած վնասված մշակույթները, յեթե նրանք խնամք են պահանջում (քաղհան, ջրել, պաշտպանություն վնասատուներից և այլն):

§ 10.

Արձանագրությունը կարկտահարության կամ անբերրիության մասին պետք է կազմվի չրջործկոմի (չրջֆինրաթինի) կամ գյուղխորհրդի կողմից վոչ ուշ, քան յերեք օրվա ժամկետում ծանուցումն ստանալու օրից, յեթե ապահովագրվողի կողմից հայտնված է վերացանքի օն-

հրաժեշտություն մասին: Այլ դեպքերում շրջադրություն (շրջադրություն) կամ գյուղատնտեսական նշանակալի նշանակալի ժամկետներում, սակայն մինչև մասնակի կամ լրիվ բերքահավաքի սկիզբը:

§ 11.

Արձանագրությունն ապահովագրական պատահարների մասին կազմվում է վնասված բուսական մշակույթի գննության հիման վրա (տես ներքև): Ապահովագրվողը սկսած է հայտնի իր ունեցած բոլոր տեղեկությունները, վրոնք անհրաժեշտ են կրած վնասի չափը վերականգնելու համար:

§ 12.

Վնասի չափը վերոնշյալ ստուգվում է՝ ճիշտ է կիրառվել արդյո՞ք կողարային չափը:

§ 13.

ա) Յեթե կարկտահարությունից և այլ տարերային աղետներից վնասված ցանքերը և տնկարանները վերացանվել են, այդ վերացանքի ծախսերը հատուցվում են վոչնչացած սերմանյութի արժեքի և վարելահողի լրացուցիչ մշակման արժեքի չափով, սակայն ապահովագրական գումարի (չափի 50 տոկոսից վոչ ավելի), իսկ բամբակի նորմայի 20 տոկոսից վոչ ավելի (հիմք Անդրֆինիստանի № 081974):

Յեթե ապահովագրական պատահարը տեղի չէ ունեցել այնպիսի ժամանակ, յերբ վերացանքը հնարավոր է անհրաժեշտ եր, բայց ապահովագրվողն այդ չի արել, այդ դեպքում վնասի համար վարձատրություն տրվում է այն գումարի կեսի չափով, վորը նրան հասնելու յեր, յեթե նա կատարել վերացանքը:

բ) Յեթե ապահովագրական պատահարը տեղի չէ ունեցել այնպիսի ժամանակ, յերբ վնասված մշակույթը չեր կարելի վերականգնել, վնասի չափը վորոշվում է՝

1. Կարկտահարությունից ապահովագրության դժով թե յենթագրելիք բերքի վոր մասն է վոչնչացել ապահովագրական պատահարից ամբողջ վնասված տարածություն վրա:

Հետո վորոշվում է վնասված տարածության ապահովագրական գումարը, այսինքն՝ կողարային չափը բազմապատկվում է վնասված հեկտարների քանակի վրա:

Ապահովագրական վարձատրությունը հաշվարկվում է ապահովագրական գումարի այն մասի չափով, վորը համապատասխանում է վոչնչացած բերքի մասին:

Որինակ՝ պարզվել է, վոր ապահովագրական պատահարից վոչնչաց-

ցել է յենթագրելիք բերքի մեկ յերրորդը, ապահովագրական վարձատրությունն այդ դեպքում հաշվարկվում է ապահովագրական գումարի մեկ յերրորդի չափով:

Ծանոթություն.— Յեթե բերքի արժեքն ապահովագրական գումարից ավելի քիչ է դուրս գալիս, այդ դեպքում հաշվի չէ առնվում նրա իրական արժեքը (կայուն գներով): Որինակ՝ Ոչա-կան գյուղի խաղողի այգիների ապահովագրական նորման մասնավոր սեկտորի համար սահմանված է 400 ո. մեկ հեկտարից: Լուծարքի ժամանակ պարզվում է, վոր տվյալ գյուղացի Գասպարյան Մանուկի մեկ հեկտար խաղողի այգին, յեթե կարկտահարություն անգամ չլինել, միմիայն 300 ո. բերք կտար (հաշված պետական գներով): Յենթագրենք, վոր տվյալ այգին կարկտահարված է 50 տոկոսով:

Ապահովագրության վարձատրության չափը կլինի 150 ուրլի, այլ վոչ թե 200 ուրլի:

2. Անբերրիությունից ապահովագրական դժով—վորոշվում է բերքի թերահավաքը: Թերահավաքը համարվում է իրական բերքի և տվյալ վայրի համար կողարային ապահովագրման դժով հաստատված բերքաչափերի տարբերությունը:

Ապահովագրական վարձատրությունը վորոշվում է բերքի բերքահավաքի արժեքի գումարով—հաշված Մատոնդկոմատի մթերման կայուն գներով:

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՎՈՂԻ ԶՐԿՈՒՄՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՍՏԱՆԱԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻՑ (տես կանոններ § 28)

§ 14.

Ապահովագրվողն անպայման գրկվում է ապահովագրական վարձատրությունն ստանալու իրավունքից հետևյալ դեպքերում.

1. Կոլտնտեսությունները և մասնավոր տիրապետողները.

Յեթե պահանջը՝ ապահովագրական վարձատրության մասին ներկայացվում է որեւէով սահմանված վաղեմիությունն անցնելուց հետո (յերկու տարուց հետո):

2. Մասնավոր տիրապետողները.

Յեթե ապահովագրվողը, հնարավորություն ունենալով հանդերձ, չի հայտնել տեղի ունեցած ապահովագրական պատահարի մասին յերեք ամսվա ընթացքում:

Ապահովագրվողը կարող է գրկվել ապահովագրական վարձատրությունից հետևյալ դեպքերում (§ 29 կանոնների).

§ 15.

1. Կոլտնտեսությունները և մասնավոր տիրապետողները.

Տեխնիկական մշակույթների անբերրիությունից ապահովագրական գծով, յեթե լրիվ կամ մասնակի թերահավաքն առաջացել է նրանից, վոր ապահովագրվողը, հնարավորություն ունենալով հանդերձ, չի կատարել տվյալ վայրում սահմանված ագրոմիխմումը:

2. Մասնավոր տիրապետողները.

ա) Յեթե ապահովագրվողը համատարած հաշվառման ժամանակ միտումնորեն սխալ տեղեկություններ կտա ապահովագրման յենթակա որյեկտներին մասին:

բ) Յեթե ապահովագրվողը, հնարավորություն ունենալով հանդերձ, չի հայտնի § 8-ում հիշված ժամկետում տեղի ունեցած ապահովագրական պատահարի մասին:

Ծանոթություն 1.— Սույնի § 15-րդում հիշված կանոնների (§ 29) դեպքերում ապահովագրվողները կարող են զրկվել ապահովագրական վարձատրությունից, բայց վոչ անպայման: Այդ կնշանակի, վոր յենելով կոնկրետ դեպքերից, չրջգործկոմներին իրավունք է վերապահվում ինչպես բացառություն և չզրկել ապահովագրվողին ապահովագրական վարձատրությունից, բայց այդպիսի վճարումները պետք է հիմք ունենան հիմնավորված պատճառներ:

Ծանոթություն 2.— Յեթե ապահովագրվողը համատարած հաշվառման ժամանակ միտումնորեն սխալ տեղեկություններ է տվել ապահովագրման յենթակա որյեկտներին մասին (որինակ՝ փոխարեն 4 հեկտար ցանք ցույց տալու, նա ցույց է տվել յերեք հեկտար), այդ դեպքում չրջգործկոմը կարող է, յենելով կոնկրետ դեպքից, մասնակի կամ ամբողջովին մերժել վնասը կամ բավարարել լրիվ (հիմք միութենական Ֆինսոդկոմատի 1931 թ. հոկտեմբերի 1-ի գրությունը):

Ապահովագրական վարձատրությունը բոլորովին չի տրվում (§ 31 կանոնների):

§ 16.

Կոլտնտեսություններին և մասնավոր տիրապետողներին.

Յեթե նրա գումարը 3 ամիսուց պակաս է, իսկ տեխնիկական մշակույթների ապահովագրական գծով—յեթե գումարը 5 ամիսուց պակաս է:

§ 17.

Ապահովագրական վարձատրությունը վճարելուց հետո ապահովա-

գրությունը մնում է իր ուժի մեջ, բայց կոպարային չափը (նորման) նվազեցվում է ապահովագրվողին տրված գումարով:

Որինակ՝ կոլխոզն ունի չորս հեկտար բամբակի ցանք, վորը դարնան կարկտահարություն հետևանքով փչացել է 100 տոկոսով: Այդ բամբակի ցանքը կոլխոզը նորից վերացանում է և վերացանման համար ծախսում է 120 ո. (վոչ ավելի ապահովագումարի 20 տոկոսից), վորպիսի գումարը վճարվում է կոլխոզին ինչպես ապահովագրական վարձատրություն (տես սույնի § 13):

Ոգոստոս ամսում նույն բամբակի ցանքը կարկտահարվում է, վորի հետևանքով կոլխոզն այդ չորս հեկտարից պակաս է հավաքում նորմայի չափից ութ ցենտներ: Այդ ութ ցենտների ապահովագրական վարձատրության չափը հավասար կլինի (8×28 ո. 57 կ.) 228—56 կոպ., բայց վորովհետև վերացանման համար արդեն վճարված է կոլխոզին 120 ո., ուրեմն 228—56 կոպ. պետք է դուրս գալ 120 ո. և կոլխոզին վճարել 128 ո. 56 կոպ.:

§ 18.

Ապահովագրական վարձատրության գումարի վրա (վնասի գումարի վրա), վորը հասնում է ապահովագրվողին, ըստ պարտագիր կոպարային ապահովագրության չի կարելի կատարել վորևե դանձում ապահովագրվողի պարտքերի դիմաց, պետմարմիններին և մասնավոր անձանց, բացառությամբ ապահովագրվողի վրա հաշվող կոպարային ապահովագրության վճարումների և հետնույթի, աշխատավարձի և սոցիալական ապահովագրության պարտքերի գումարներից:

§ 19.

Բուսական մշակույթների ապահովագրական վարձատրությունը վճարելի կուլակային տնտեսությունների նկատմամբ պետք է ղեկավարվել «Հատուկ կանոններով կուլակային տնտեսությունների համար» (տես «Կոպարային ապահովագրության կանոններ»):

Գյուղխորհուրդների պարտականությունները կարկտահարության և անբերրիության դեպքում:

§ 20.

Գյուղխորհուրդները կարկտահարության և անբերրիության վնասների վարձման ընթացքում պարտավոր են կատարել հետևյալ աշխատանքները.

1. Իրադեկ դարձնել բոլոր ապահովագրվողներին այն մասին, վոր կարկտահարության ամեն մեկ առանձին դեպքում նրանք անմիջապես և վոչ ուշ, քան յերկու որից հայտեն գյուխորհրդին, նախագգուշաց-

ներով, վոր հակառակ դեպքում Ֆինսոդկոմատն ապագայում վոչ մի հայտարարութիւն չի ընդունի և տեղի ունեցած վնասի համար պատասխանատու չէ (կանոնների § 16) :

2. Գյուղխորհուրդները վոչ ուշ, քան 24 ժամվա ընթացքում ամեն մեկ տեղի ունեցած կարկտահարութեան մասին գրավոր հայտնում են շրջանային ֆինրաթին :

3. Գյուղխորհուրդները կարկտահարութեան դեպքում պարտավոր են անմիջապես և վոչ ուշ յերկու օրից հետո տուժած կոլեկտիվ և անհատական տնտեսութիւնների ներկայացուցիչներին, գյուղական ակտիվի և այլ հասարակական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչներին մասնակցութեամբ նայել վնասված բուսական մշակույթները տեղում (դաշտում), կազմել տուժողների ցուցակը : Այդ ցուցակը կազմվում է Ֆինսոդկոմատի (Պետապի) համապատասխան բլանկի վրա, ցույց տալով տուժող տնտեսութիւնները և տնտեսատերերի ազգանունը, անունը, հայրանունը, ինչպիսի տնտեսութիւն է (միջակ, չքավոր, կոլտոյնիկ, կուլակ), վնասված բուսական մշակույթի տարածութիւնն առանձին-առանձին յուրաքանչյուր մշակույթի նկատմամբ, ցանքի փաստացի տարածութիւնը, կարկտահարութիւնից ստացած վնասի ճիշտ տոկոսը, նույնպես առանձին-առանձին յուրաքանչյուր մշակույթի նկատմամբ : Տուժած տնտեսութեան հերթական համարը ցուցակում պետք է ցույց տալ այն, ինչ վոր նշված է ապահովագրական ծանուցագրում (տես կցում ձև № 20) :

4. Կարկտահարութիւնից տուժողներին ցուցակը գյուղխորհուրդները յերեք-չորս օրով կախում են աչքի ընկնող տեղում, վորպեսզի ապահովագրվողներն ստուգեն՝ արդյոք բաց չի՞ թողնված իրենց ցանքերը, վորից հետո հրավիրում են ընդհանուր ժողով, վորտեղ կարգալով կարկտահարված տնտեսութիւնների ցուցակը, ուղղում են սխալները և ավելացնում են բաց թողնված տնտեսութիւնները, յիժն այդպիսիները կլինեն :

Հիշված կարգով կազմված ցուցակներն ստորագրվում են վերոհիշյալ հանձնաժողովի կողմից և վոչ ուշ, քան յերկու օրից ներկայացվում է շրջֆինրաթին :

5. Գյուղխորհուրդները բացատրում են տուժողներին, վոր Ֆինսոդկոմատը կանոնների հիման վրա իրավունք ունի չվճարելու ապահովագրական վարձատրութիւնն այն տնտեսութիւններին, վորոնք բուսական մշակույթների ցուցակագրութեան և վնասների լուծարքման ժամանակ սխալ տեղեկութիւններ կտան :

6. Գյուղխորհուրդները բացատրում են ապահովագրվողներին, վոր բոլոր վեճերը, թե՛ վնասված բուսական մշակույթների տարածութեան վերաբերյալ և թե՛ վնասի տոկոսի նկատմամբ պետք է լուծվեն տեղում ակար կազմելու ժամանակ՝ ապտեսչի և գյուղատնտեսի կողմից, հե-

տագայքում վոչ մի դեպքում չեն ընդունվում բողոքներ այդ հարցերի վերաբերյալ :

7. Գյուղխորհուրդները բացատրում են ապահովագրվողներին (տուժողներին), վոր մինչև վնասի վերջնական վարչումն արգելվում է վնասված ցանքներում արածացնել անասուններ և առհասարակ կատարել այնպիսի գործողութիւններ, վորոնք կարող են վնասի չափն ավելացնել :

8. Գյուղխորհուրդները պետք է բոլոր միջոցները ձեռք առնեն, վորպեսզի բուսական մշակույթների թե՛ փաստացի և թե՛ վնասված տարածութիւնները ցույց տրվին ճիշտ, վորի համար գյուղխորհրդի նախագահն անձամբ պատասխանատու յե : Գյուղխորհուրդների նախագահներն անձամբ պատասխանատու յեն նույնպես և նվասների ճիշտ ու ժամանակին վորոշելու համար :

ՇՐՋՖԻՆՐԱԹԻՆՆԵՐԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

§ 21.

1. Շրջֆինրաթիւնները, ստանալով գյուղխորհուրդներից տեղեկանք կարկտահարութեան մասին, անմիջապես գործողում են ստուգելն կամ գյուղատնտեսին կարկտահարված գյուղը, վորը տեղում պարզում է վնասված բուսական մշակույթների տարածութիւնը և մոտավորապես վնասի ընդհանուր չափը՝ Ֆինսոդկոմատին հայտնելու համար և հրահանգում են գյուղխորհուրդներին՝ նրանց անելիքի մասին ներկա դեպքում : Բացի դրանից, ապտեսուչը կամ գյուղատնտեսը տեղում պարզում են լուծարքման վերջին ժամկետը :

2. Գյուղխորհուրդներից ստանալով կարկտահարութիւններից վնասված տնտեսութիւնների (ապահովագրվողների) ցուցակը, ֆինրաթիւնն այդպիսին համարակալում է հաշորդաբար ըստ կարգի :

3. Ֆինրաթիւնը յուրաքանչյուր տասն օրը մեկ անգամ՝ մեկին, 11-ին և 21-ին կարկտահարութեան և անբերրիութեան մասին ներկայացնում է Ֆինսոդկոմատին տասօրյա տեղեկագիր՝ սույնին կցված ձև № 27 բլանկի վրա :

4. Այն դեպքերում, յերբ կարկտահարութիւնից կամ անբերրիութիւնից վնասված տարածութիւնը 300 հեկտարից գերազանցում է, շրջֆինրաթիւնը տեղեկացնում է Ֆինսոդկոմատին հեռագրով, մոտավորապես հետևյալ բովանդակութեամբ՝

«Յերևան—Ֆինսոդկոմատին»

Հունիսի յերեսունին Դյուղբայանդում կարկտահարվել է վեց հաբյուր հեկտար ցորեն, գարի» :

5. Գյուղխորհուրդներից ստացված կարկտահարված տնտեսու-

թյունների ցուցակը (ձև № 20) չբնօրինակներն առաջադրում է ձև № 21 բլանկի մեջ լրացնելով 1, 2, 3, 4, 5, 6 և 7 սյունյակները, այսինքն՝ համարներն ըստ կարգի, տնտեսության համարն ըստ ռեգիստրացիոն ցուցակի, ինչպիսի տնտեսությունն է, ապահովագրվողի ազգանունը, անունը, հայրանունը և կարկտահարված մշակույթներն ըստ առանձին կուլտուրաների, ապահովագրված տարածությունը չափն հեկտարներով, ամբողջ ցուցի փաստացի տարածության չափը նույնպես հեկտարներով, ցույց տալով կարկտահարված տարածությունը և վնասի տոկոսները:

Ծանոթություն.— Այն դեպքում, յերբ միևնույն տնտեսության բուսական մշակույթները կարկտահարվել են զանազան սառնանքներում, այդ դեպքում կարկտահարության ակտում վնասված բուսական մշակույթները պետք է գրել մեկ համարի տակ, այլ վոչ թե տարբեր տեղերում, որինակ՝ կարապետյանը մեկ սառնայում ունեցել է յերկու հեկտար ցորեն, իսկ մյուս սառնայում մեկ հեկտար դարի և յերկու տեղն էլ կարկտահարվել է յին: Ուրեմն ակտում պետք է գրել՝

Կարապետյան — ցորեն յերկու հեկտար 50 տոկոս:

Կարապետյան — դարի 1,0 հեկտար 30 տոկոս:

Վնասի չափը հաշվարկելիս անհրաժեշտ է դուրս բերել միջին տոկոսը, համաձայն տեխնիկական հրահանգի § 21-ի:

Ակտի յերեք սյունյակները (8—10) լրացվում են լուծարքողի (գյուղատնտեսի կամ ապտեսչի) կողմից տեղում վնասը վորոշելու ժամանակ:

6. Այդպիսի կարգով պատրաստված տվյալներով ադտեսուչը գյուղատնտեսի հետ միասին ժամանում են կարկտահարված վայրը վնասները լուծարքելու ժամանակ: Լուծարքումը բոլոր դեպքերում կատարվում է անպատճառ ապտեսչի մասնակցությամբ:

Ծանոթություն.— Յեթե վնասված տարածությունը 50 հեկտարից ավելի է, ապա՝ ապտեսուչը վնասը կարող է լուծարքել առանց գյուղատնտեսի մասնակցության, բացի հատուկ տեխնիկական մշակույթներից, վորոնց լուծարքը կատարվում է անպայման գյուղատնտեսի հետ միասին:

7. Ապտեսուչը և գյուղատնտեսը կարկտահարությունից վնասված մշակույթները լուծարքելու համար տվյալ գյուղում կազմակերպում են հատուկ հանձնաժողով մասնակցությամբ՝ ապտեսչի գյուղատնտեսի, գյուղխորհրդի նախագահի, տուժողների, լրագրի և գյուղական ակտիվի ներկայացուցիչի:

8. Այդ հանձնաժողովը պարզում է և արձանագրում է կարկտահարության ակտում՝

ա) ամբողջ ցանքի փաստացի տարածությունը յուրաքանչյուր տնտեսության նկատմամբ (սյունյակ 7):

բ) կարկտահարված բուսական մշակույթի ճիշտ տարածությունը յուրաքանչյուր տնտեսության նկատմամբ (սյունյակ 8):

գ) Այլ պատճառներից առաջացած վնասի չափը տոկոսներով յուրաքանչյուր բուսական մշակույթի նկատմամբ (սյունյակ 9) ըստ տնտեսությունների:

դ) կարկտահարությունից առաջացած վնասի չափը տոկոսներով յուրաքանչյուր բուսական մշակույթի նկատմամբ ըստ տնտեսությունների (սյունյակ 10):

9. Վնասները վորոշելու ժամանակ հանձնաժողովը պետք է զննի յուրաքանչյուր հողամասը ըստ տնտեսությունների: Խոտիվ արգելվում է վնասների տոկոսները վորոշել ըստ սառնանքների:

10. Հանձնաժողովը վնասված բուսական մշակույթների ընդհանուր տոկոսներից պետք է դուրս դա այլ պատահարներից վնասված տոկոսները և մնացածը պետք է գրանցի ակտի 10-րդ սյունյակում:

Որինակ՝ ցորենը փչացել է յերաշտից 30 տոկոս և կարկտահարությունից 40 տոկոս ընդամենը 70 տոկոս (տես ակտի 9-րդ և 10-րդ սյունյակները), ակտի 10-րդ սյունյակում պետք է նշել վոչ թե 70 տոկոս այլ 40 տոկոս:

11. Այն դեպքում յերբ հանձնաժողովը գտնում է, վոր այս կամ այն տնտեսության բուսական մշակույթը կարկտահարությունից չի վնասվել — ապա այդ տնտեսության բուսական մշակույթի դիմաց գրում է «չի վնասված»:

12. Իրեւ ընդհանուր կանոն կարկտահարության վերջնական լուծարքումը կատարվում է բերքի հավաքելուց յերկու շաբաթ առաջ և վոչ ուշ քան բերքի մասնակի կամ լրիվ հավաքելուց, այսինքն այն ժամանակ, յերբ բերքի արդյունքը վերջնականապես պարզվում է, բացառությամբ այն դեպքերից, յերբ բուսական մշակույթը 100 տոկոսով փչացել է և անհրաժեշտ է կատարել կրկնացան (տես տեխնիկական հրահանգը):

Որինակ՝ յենթադրենք հունիս ամսում կարկտահարվել է ցորենի ցանքը 40 տոկոսով: Այդ դեպքում կազմել ակտ և վնասը անմիջապես վճարել չի կարելի, այլ հարկավոր է սպասել մինչև բերքի արդյունքի վերջնական պարզումը և այն ժամանակ վորոշել ցորենի վնասի վերջնական տոկոսը կարկտահարությունից:

13. Վնասները վորոշող հանձնաժողովը պետք է պատասխանի կարկտահարության ակտի բոլոր հարցերին լրիվ, ճիշտ և վորոշակի: Կարկտահարության ակտի վերջում հանձնաժողովը նշում է, «տվյալ ակտը վերջնական է և հետագայում վոչ մի դիմում կամ բողոք չի ընդունվում տուժողներից»:

14. Այդպիսի կարգով կազմված կարկտահարության ակտը ստորագրվում է լուծարքային հանձնաժողովի կողմից և հաստատվում է գյուղխորհուրդի կնիքով:

15. Կարկտահարության ակտը տեղում կազմելուց հետո, այսինքն՝ ձև 21-ի 2-րդ յերեսի 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, և 10 սյունյակները լրացնելուց հետո՝ շրջֆինրաժինը (ապահասուչը) վորոշում են (հաշվարկում է) ապահովագրական վարձագրության չափը (տես ակտի 11 և 12 սյունյակները):

Ծանոթություն.— Ապահովագրական վարձատրությունը պետք է հաշվարկել 1932 թ. համար սահմանված նորմաներով (տես ՀՍՍՀ Ժողկոմխորհի 1931 թ. հունիսի 30-ի վորոշումը):

16. Յեթե լուծարքը կատարելու ժամանակ պարզվում է, վոր մի տնտեսություն ցանել է մի վորևե հողամաս կիսովի այդ դեպքում ակտի 2-րդ սյունյակում ցույց է տրվում հիմնական հաշվառման ցուցակում նշված տնտեսության համարը և ակտի վեցերորդ սյունյակում ցուցադրված տարածության չափը՝ իսկ աղատ սյունյակում գրվում է «կիսովի»: Այդպիսի տնտեսությունների նկատմամբ ակտի վերջի յերեսում կազմվում է հատուկ արձանագրություն, վորպեսզի դրամը բաժանելու ժամանակ խուսափել թյուրլմացություններից:

17. Ապահովագրական վարձատրության հաշվարկը կատարելիս, շրջֆինրաժինը պետք է ձեռք առնի բոլոր միջոցները, վորպեսզի հաշվարկը, (վնասի չափը) կատարվի ճիշտ—առանց սխալների վորի համար պատասխանատու է շրջֆինրաժինի վարիչը անձամբ:

Սխալ վճարված գումարները գրվում են շրջֆինրաժինի վարիչի անձնական հաշվին և պահվում են նրա աշխատավարձից:

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹՆԵՐԻ ՎՆԱՍՆԵՐԻ ՎՈՐՈՇՄԱՆ ԿԱՐԳԸ ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

§ 22.

1. Համաձայն ՀՍՍՀ Ժողկոմխորհի 1931 թ. հունիսի 30-ի վորոշման, Հայաստանում 1932 թ. ապահովագրվում են պարտադիր կողաքային կարգով անբերրիությունից, բամբակի, սոյի, կենտիկ, դեղադեղնակի, քունջութի, արախիսի և դեղին ծխախոտի ցանքերը: Յեթե վերոհիշյալ բուսական մշակույթների բերքը պակաս յեղով Ժողկոմխորհի կողմից սահմանված նորմայից (քանակից) այդ դեպքում ֆինրաժողկոմատը վճարում է ցանքատերերին թերահավաքի արժեքը սահմանված կայուն գներով, բայց վոչ ավել տվյալ մշակույթի իրական արժեքից:

2. Վերոհիշյալ կուլտուրաների վնասը վորոշելու համար կատարվում են հետևյալ աշխատանքները՝

ա) գյուղերում տարվում է լայն բացատրական աշխատանք, վորպիսզի ապահովագրվողները ապահովագրական դեպքի մասին հայտենն գյուղխորհուրդին կամ շրջֆինրաժինն յերկու որվա ընթացքում, համենայն դեպս վոչ ուշ, քան յոթ որից մինչև բերքի հավաքումը:

բ) Շրջֆինրաժինը վնասի մասին տեղեկություն ստանալուն պես անմիջապես շրջկուլտանտեսի և շահագրգռված հիմնարկությունների ներկայացուցիչների հետ միասին տեղում (վնասված դաշտում) կատարում է գննում և մանրամասնորեն արձանագրում է բերքի անբերրիության պատճառները (կարկտահարությունից, յերաշտից, ցրտահարությունից, ագրոմիկիմումը չկատարվելուց և այլն), պատասխանելով այդ բուսական մշակույթի համար սահմանված հատուկ ըլանիկ բոլոր հարցերին (տես կցումը):

գ) Անբերրիությունից վնասված բուսական մշակույթների հետ կապված բոլոր խնդիրները և լուծարքային աշխատանքները պետք է անպայման վաղորդ համաձայնեցնել շրջանային կազմակերպությունների հետ:

դ) Նախնական գննության ժամանակ նույնպես պարզվում է արձանագրվում է վնասված բուսական մշակույթների ճիշտ տարածությունը ըստ բուսական մշակույթների առանձին և ըստ տնտեսությունների և բերքի անբերրիության չափը:

3. Անբերրիությունից ապահովագրված բուսական մշակույթների վերջնական վնասի չափը վորոշելու համար կազմվում է հատուկ ակտ ձև ՊՅ 21 ա. ըլանիկ վրա, նույն կարգով ինչ կարգով կազմվում են կարկտահարության ակտերը:

Այդ ակտին կցվում են անպայման՝ ա) նախնական գննություն տրձանագրությունը վնասված տնտեսությունների ցուցակը (ձև ՊՅ 20) և վերջնական պաշտոնական տեղեկանք միջերող որդաններից նրանց հանձնված բերքի քանակի մասին ըստ տնտեսությունների: Առանց այդ փաստաթղթերի անբերրիության ակտը (ձևը ՊՅ 21 ա.) չի հաշվում որինական և վնասները արգելվում է բավարարել) մանրամասնորեն տես տեխնիկական հրահանգը):

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅԱՆ ՎՃԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

§ 23.

Կարկտահարության և անբերրիության բոլոր ակտերը նախքան վնասի վճարումը պետք է անպայման հաստատված լինի շրջգործկոմի նախագահի և շրջֆինրաժինի վարիչի կողմից: Առանց ակտի հաստատ-

ժան վոչ մի դեպքում չի թույլատրվում վնասը բաժարաբեւ, անկախ գումարի չափից:

§ 24.

Ապահովագրական վարձատրութեան վճարումները, կատարվում են անպայման այն գյուղում, վորտեղ տեղի է ունեցել կարկտահարութեան կամ անբերրիութեան վնասը, չրջֆինրաթնի կամ խնայդրամարկդի միջոցով:

§ 25.

Յեթե ապահովագրական վարձատրութեանը բաժանվում է չրջֆինրաթնի միջոցով, այդ դեպքում վերջինս գյուղխորհուրդի հետ ժխասին տվյալ գյուղում կազմում են հատուկ հանձնաժողով, վորի ներկայութեամբ կատարվում են ապահովագրութեան վարձատրութեան հատուցումները: Այդ հանձնաժողովը վարձատրութեանների հատուցումից հետո ակտի վերջում կազմում է արձանագրութեան, վորտեղ նշում է տրված վարձատրութեան ընդհանուր գումարը տատերով և վավերացնում է վնաս ստացողների ստորագրութեանը: Հանձնաժողովի անդամների ստորագրութեանը հաստատվում է գյուղխորհուրդի նախագահի կողմից:

§ 26.

Ապահովագրական վարձատրութեանը բաժանելու ժամանակ տրետեսաախրոջ անգրադիտութեան պատճառով, նրա տեղը ստորագրում է ուրիշ գյուղացի, բայց վոչ հանձնաժողովի անդամի կողմից: Ստորագրողը իր անուն և աղգանունը պետք է պարզ գրի:

§ 27.

Կարկտահարութեան և անբերրիութեան վնասները լուծարքվում են գործկոմի և չրջֆինրաթնի ապարատի (ապտեսչի և գյուղատնտեսի) միջոցով և վոչ մի առանձին վարձատրութեան լուծարքողներին չի տրվում, վորովհետեւ այդ աշխատանքները մտնում են նրանց անմիջական պարտականութեանների մեջ և նրանք իրավունք չունեն հրաժարվելու այդ աշխատանքներից:

§ 28.

Լուծարքային աշխատանքները թեթեացեւելու համար սույն հրահանգին կցվում են կարկտահարութեան և անբերրիութեան նկատմամբ լրացված բոլոր ձևերը և յատրաստի աղյուսակներ ի ղեկավարութեան:

Ապահովագր. սեկտորի ղեկավար՝ ՄԵԼԻՔՈՆՅԱՆ

Ավ. կոնսուլտանտ՝ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

«10» ապրիլի 1932 թ.

Յեւեան.

44.247